

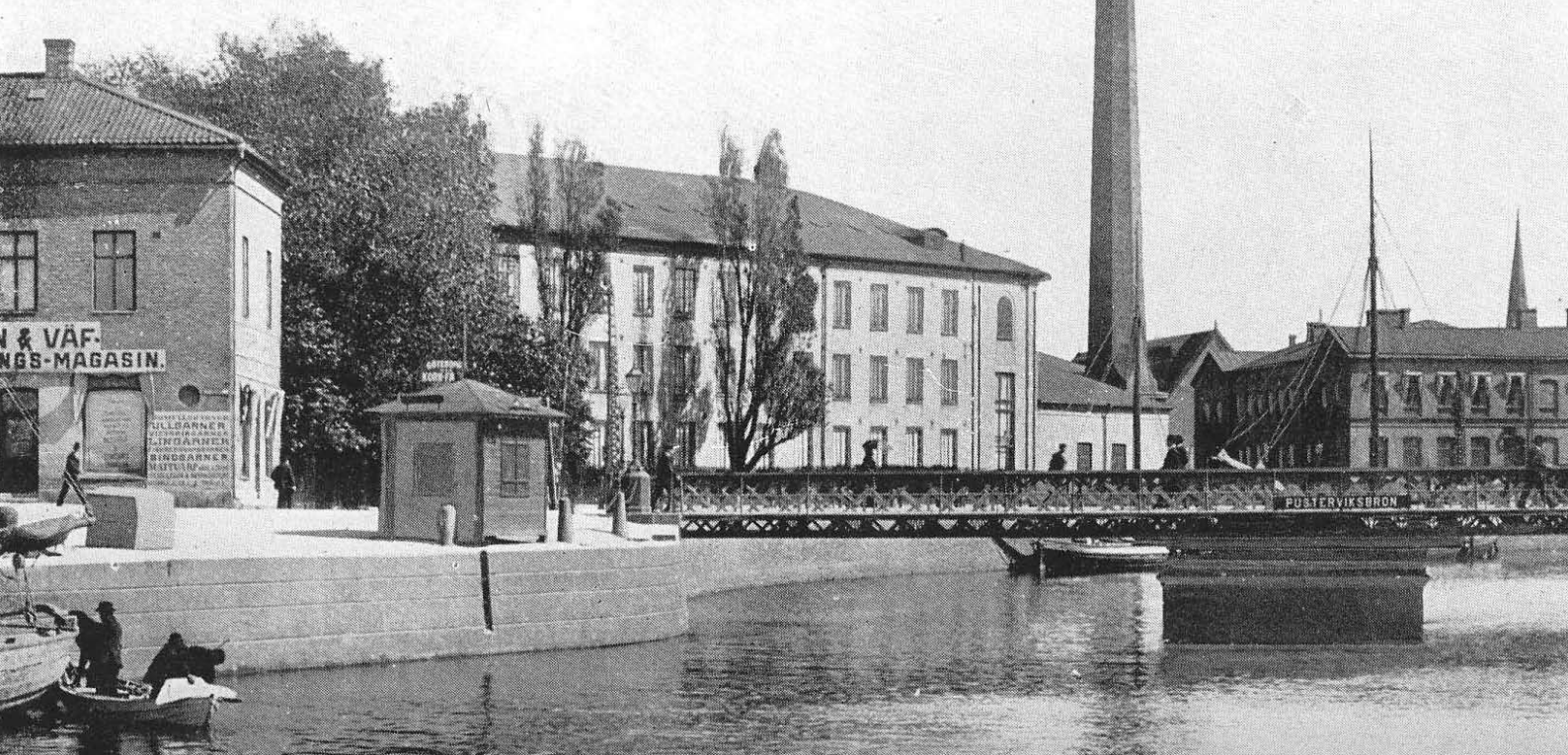


Nr 1 - 2008

1769-02-05	M	Bonde	Anders	Andersson	Skarpi	Skarplinge	SS	Lungeast		Fer	And Persson	Mar Catharina Male
1769-02-05	K	Ania	Anna	Olofsson	Leufsta Bruk	Levsta Bruk	SS	Koppar	Leufsta Bruk	Levsta Bruk	Fer Olof Almarin	Mar Greta Larsson
1769-02-05	M	Eric	Eric	Bracon	Akerby	Akerby	SS	Koppar	Akerby	Akerby	Fer Dagligt Er	Mar Margareta Eriksd Male
1769-02-07	M	Dragon	Anders	Ström			SS	Änderöms Bruch	Södermanland	X Södermanland	Fer Male	Mar
1769-02-11	K	Ania	Anna	Bolvie	LS	Levsta Bruk	TG	Änderöms Bruch	LS	Levsta Bruk	Fer Hammarmed Carl Bolvie Male	Mar Cass Dukan
1769-02-17	K		Enna Cass	Bolvig		Levsta Bruk	SS	Oland	LS Bruk	Levsta Bruk	Fer Hammarmed Anten Bolvig Male	Mar Enna Lof
1769-03-02	M	Ståman	Mårten					Änderöms Bruch			Fer Anders Eriksson	Mar Johanna Erikssd
1769-03-03	K	Greta	Andersson	Forstater				Forstater		Forstater	Fer Anders Eriksson	Mar Cass Eriksson
1769-03-05	M		Anders	Andersson		Oland		Forstater		Forstater	Fer Bonde And Jonasson Male	Mar Cass Jonass
1769-03-08	K	Hustru	Esa	Kamoff	Loten	Loten	SS	Barnaula Lungeast			Fer Herman Kamoff Male Jacob Bergström	
1769-03-09	K	Hustru	Maria	Olofsson	Skarpi	Skarplinge	ST	Lungeast			Fer And Persson	Mar Maria Eriksson
1769-03-15	M		Anders	Bergström	Barnaula	Barnaula	SS	Oland	Male	Male	Fer Anders Eriksson	Mar Greta Eriksson
1769-03-28	M		Mineur	Leufsta	Levsta Bruk	Levsta Bruk		Leufsta	Levsta Bruk	Levsta Bruk	Fer Kusk Joh Mineur	Mar Lisa Hilberg Male
1769-04-02	K	Ania	Cassa	Persdotter	Orisko	Orisko	SS	Änderöms rönslighet			Fer Pehr Larsson	Mar Anna Male Bonde
1769-04-02	K	Ania	Anna	Gile			SS	Slag	Osterdy Bruk	X Osterdy Bruk	Fer Hammarmed Joh Gile Male	Mar Mar Robbe
1769-04-03	K	Hustru	Cassa	Persdotter	Akerby	Akerby	SS	Lungeast			Fer Kuck Pehr Persson Male	Mar Anna Hansdotter
1769-04-04	K		Charlotta	Bolvie				Oland	Barnaula		Fer Bonnellane	Mar Brita Bergste
1769-04-12	K		Christina	Andersson	Skarpi	Skarplinge		Barnaula	Skarpi	Skarplinge	Fer Bonde And	Mar Anna



Kanaler och broar i Göteborg



Ordföranden har ordet

God fortsättning på det nya året!!

Lite sent att önska det kanske men det är ju det första numret i år som kommit i tryck.

Hoppas att allt har avlöp väl sen senast. Nu är tomtarna nedpackade för denna gång och det blev tyvärr inga nya. Nu ser vi fram emot en vår och i rabatterna utefter vårt staket är det inte långt till att påskliljorna skall blomma ut. Ur led är tiden. Nu får det bara inte komma en köldknäpp så de vissnar, vore mycket tråkigt.

Vad har vi annars att se fram emot; jo i agendan står det **Släktforskningens dag** den 15 mars. Den är alltid lika rolig. Hoppas på mycket folk och många frågor. Ett väldigt bra tillfälle att komma i kontakt med medlemmar. En del är som vanligt med i Frölunda Kulturhus och vår sekreterare Björn är i Uddevalla.

Sedan har vi inte att förglömma vårmötet den 29 mars, där vi kommer till ett nytt ställe i de östra delarna av Göteborg, gamla Härlanda fängelse.

Därefter har vi blivit inbjudna av **Stadsbiblioteket på Götaplatsen** den 5 april. Det skall bli väldigt kul att få komma dit, vet inte alls vad som väntar oss där.

Annars är det lite tomt vad det gäller aktiviteter för vår del på gott och ont. Vi

är inte så många som kan vara med ute och visa upp oss som skulle behövas. Man vill ju umgås med familjen också på helgerna. Usch det lät lite gnälligt men tiden går fort och rätt var det är så kommer sommaren och då har man inte tagit vara på våren.

Till Er som vill vara med och inte betalt avgiften skickar vi med ett påminnelsekort, det kan ha kommit bort och förklaringarna kan vara många, men jag hoppas vi får ha Er med i år också. Tack på förhand.

Har Du något Du vill berätta eller delge andra i vår förening så hör av Dig till vår redaktör Johnny. Det kan vara lite svårt att fylla en tidning ibland med reportage eller annat så kom gärna med tips och idéer.

*Hoppas vi ses på vårmötet
Till dess sköt om Er*

Inger Drottz, ordföranden



För dig som ställer krav på läsbarhet och användarvänlighet!

www.arkivdigital.se

SLÄKTDATA

är en ideell förening för släkt- och datorintresserade.

Föreningen bildades 1989.

Föreningen verkar för att sprida information om såväl släktforskning som datorteknik för densamma.

Föreningen verkar också för att framställa dataregister till låg kostnad över födda, vigda och döda.

Föreningen upptar medlemmar från hela Sverige och övriga nordiska länder.

Styrelsemedlemmarna finns upptagna på denna sida.

Medlemsavgiften är 125 kr per år och inkluderar TIDNINGEN SLÄKTDATA.

Prenumerationsavgiften för TIDNINGEN SLÄKTDATA är 125 kr per år. Medlemsavgiften/prenumerationsavgiften betalas till föreningens **postgiro 410 40 40 – 3**

Föreningens adress är:

Föreningen SLÄKTDATA
c/o Lennart Larsson
Mossaledsvägen 61
429 34 Kullavik
medlem@slaktdata.org

Föreningens hemsida:
<http://www.slaktdata.org>

TIDNINGEN SLÄKTDATA utkommer med fyra nummer per år. Bidrag i form av artiklar, notiser och tips är välkomna. De skickas till Redaktionen, som förbehåller sig rätten att ändra i insänt material. Privata annonser och upplysningar tas in gratis i mån av plats.

Nästa manusstopp:
12 maj 2008

ISSN 1102-7894

Ansvarig utgivare: Johnny Kjellberg

Framsidan:

Österlövsta Döda, registrerat av Jan Olsson, som gjorde att vi passerade 2.000.000 poster,
Ger Röllanders mormors mor,
Pusterviksbron i Göteborg

Styrelse för SLÄKTDATA 2007-2008

Ordförande **Inger Drott**
ordf@slaktdata.org
Kransen 2A
416 72 Göteborg
031-7034198

Sekreterare och vice ordförande **Björn Jönsson**
sekr@slaktdata.org
Sanne-Heden 15
450 54 Hedekas
0524 - 304 35

Kassör **Lennart Larsson**
ansvarig för medlemsregistret
medlem@slaktdata.org
Mossaledsvägen 61
429 34 Kullavik
031-93 33 70

Ledamot **Bengt Pettersson**
bengt@slaktdata.org
Tornväktaregatan 8 C
415 07 Göteborg
031-26 44 30

Ledamot **Karl-Gustav Rosborg**
webredaktor@slaktdata.org
Källarvinkeln 8
425 30 Hisings Kärra
031-57 31 76

Suppleant **Elsa Sjö Dahl**
elsav@slaktdata.org
Västra Stillestorpstgatan 25
417 13 Göteborg
031-22 98 12

Redaktion för TIDNINGEN SLÄKTDATA

Johnny Kjellberg
tidningen@slaktdata.org
Ålängsvägen 4
793 70 Tällberg
0247-79 81 98 (dag), 0247-503 40

Lars Hellgren
redaktion@slaktdata.org
Sparvvägen 7
434 95 Kungsbacka
0300-213 33

Artiklar för publicering skall skickas till Johnny Kjellberg.

Webbmaster

Mats-Olof Sander
webmaster@slaktdata.org
Rörviksgatan 17
421 65 V Frölunda
031-68 56 26

Ansvarig Släktdatas register

Mårten Sjöbris
register@slaktdata.org
Guldringen 42
426 52 Västra Frölunda
031-29 06 40

INNEHÅLL:

Ledaren	2
Föreningsinformation	3
Intressant om vigda i Sandhult 1790-1936.....	4
NAD - Navet i svensk släktforskning	7
Kanalernas och broarnas Göteborg (Bokanmälan).....	8
Släktforskning i Stockholm	10
Herrnhutism - hjärta och smärta	12
Notiser	14
Nya register i SLÄKTDATAs arkiv.....	15
Kalendarium.....	16

Intressant om vigda i Sandhult 1790-1936

av Gerd Rölander

Idag är Sandhult en kommun del i Borås stad. Innan kommunsammanslagningarna omkring 1970 var det en egen socken. Som man ser det nu, var Sandhult på "släktforskartiden" en glesbygdsocken med jordbruk och skogsbruk utan någon större tätort inom sina gränser. Idag är de stora samhällena Sandared och Sjömarken i söder längs järnvägen och gamla riksvägen Göteborg-Borås, samt Sandhult och Hedared på vägen mot Alingsås.

Jag har hjälpt till att sköta registreringen av vigda i Sandhult 1790-1936 för Släktdata. Det skall i sammanhanget också framhållas att den som har tagit fram själva underlaget ur kyrkboken är Gunilla Pettersson i Tölleby. Under den tid jag arbetat med registreringarna, har jag gjort en del reflektioner och haft funderingar om ett och annat, som jag nu vill dela med mig av.

Under dessa 146 år ingicks 1297 äktenskap i socknen. Det kanske är bäst att säga minst 1297 äktenskap, eftersom det saknas registreringar för år 1859. Kanske var det helt enkelt så, att detta år ingicks det inga äktenskap. 1822 ingicks heller inga äktenskap. Om det nu var 1297 äktenskap som ingicks, blir det drygt åtta äktenskap per år.

Första året, 1790, var det endast två par som gifte sig. Andra år, det är lika få par, som gifter sig, år 1835 och 1839. Flest par gifte sig 1934 och 1935, nitton par varje år. Befolkningsökningen avspeglas!

När på året gifte man sig?

Den allra populäraste månaden var december. 357 av paren gifte sig då. De utgör ungefär 27,6 % av alla brudparen. Tillsammans med de 108 novemberparen blir det 465, nästan en tredjedel av alla par under de sena höstmånaderna. Vad kommer det sig? Min tanke är, att det har att göra med det gamla bondesamhället. Det var mörkt och man kunde inte arbeta så länge på dagarna, eftersom man inte hade ljus tillräckligt. Man hade en behövlig paus i arbetet, vid den här tiden. Dessutom hade man skörden bärgad, slakten och baket inför jul- och nyårshelgerna hade man ändå, så då passade det ju bra att ställa till kalas. April är den månad, som kommer därefter med 159 brudpar. Minst

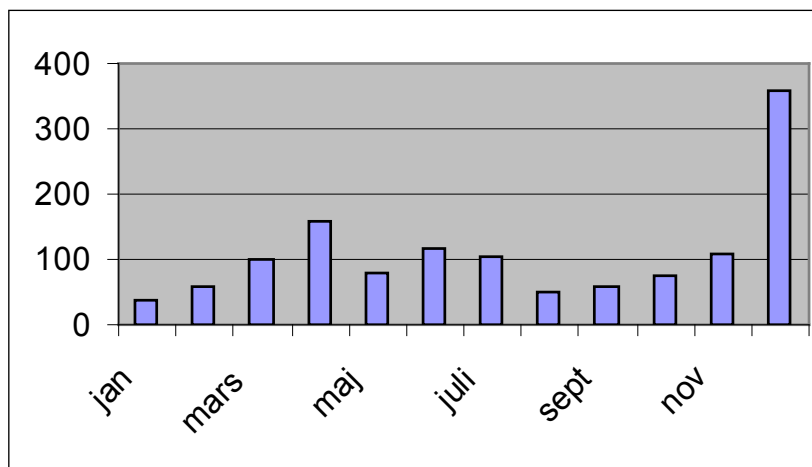
populär månad är januari. Då gifte sig bara 39 par. Av dessa gifte sig 14 par på nyårsdagen och tre par på trettondagen.

Man höll sig inom socknen, när man valde maka eller make. I början av den tiden vi rör oss i förekom ju knappast någon kontakt utanför socknen. Begränsningarna var naturliga – ingen järnväg, dåliga vägar, ingen cykel, en och annan hästkärra, kanske red någon. Det vanligaste fortskaffningssättet var att gå. De första tjugo åren, 1790-1819, vigdes 174 par. Av dessa var tolv män utsocknes. De kom från grannsocknarna, särskilt Bredared, men två av dem var långväga ifrån. En var handelsman från Varberg och en var från Gökhem, som ligger utanför Falköping. Av kvinnorna var det bara fyra som kom utifrån. En av dem var från Gökhem och gifte sig med mannen från samma socken. De hade arbetat på Helleders säteri och flyttade efter vigseln tillbaka till Gökhem. Mannen, som var från Varberg, gifte sig med en fröken från Stockholm. Man kan undra, vad det paret hade för anknytning till Sandhult.

var mer äventyrliga av sig, eller mer nyfikna på män från andra orter. Av männen kom 77 utifrån. Andelen har ökat markant jämfört med tidigare. Männen i Sandhult var däremot mer traditionella av sig, endast 14 av dem gifte sig med kvinnor från annan ort. Fortfarande gäller, att grannsocknarna är mest representerade. Men det finns någon man, som kommer från Göteborg, någon från Jönköping och någon från Karlsborgs fästning. 69 änkemän och 46 änkor gifte sig under denna tid av 146 år. En fränksild man gifte om sig 1915! Det är väl ungefär, som det är nu för tiden. Det är betydligt fler änklings och skilda män som gifter om sig än änkor och fränksilda kvinnor.

Förekommande yrken

Det är intressant att se hur invånarna fick sin försörjning och hur detta ändras under tidens gång. Tittar man på de 100 först gifta paren, har man kommit fram till slutet av 1806. Det överväldigande antalet män är knutna till jorden, ev. skogen. De är drängar, bondefolk, hemmansägare, hemmans-



Vigslarnas fördelning under året

Cyklens betydelse för kärleken

Från 1890 blev det betydligt vanligare, att man valde sin partner på annat håll. Det underlättades naturligtvis av bättre vägar, järnvägens tillkomst och vi ska nog inte förakta velocipeden, som började användas mer allmänt 1885-1890. Redan omkring 1890 började cykelmodellen likna vår nuvarande med lika stora hjul. T.o.m. gummihjul fanns. Tjugoårsperioden mellan 1880 och 1909 vigdes 353 par. Kvinnorna

brukare och torpare. Kombinationer förekommer också, som "dräng och hemmansägare" eller "dräng och torpare". En brudgum står som "dräng och sockensmed". De övriga då? Jo, det finns fem brudgummar, som betecknas "hemmason", tio soldater samt en avskedad soldat. Jag funderar över, var dessa hamnade på dåtidens sociala rangskala. Kvinnorna står vid den här tiden nästan uteslutande som "piga". Det finns en "hemmadotter", en som

"piga och hemmadotter" och en "piga och hushåll". Det finns ett uppseendeväckande undantag, en "demoiselle". Hon kom från Helleders Säteri och gifte sig 1804, inte med en bonde, utan med en apotekare från Ulricehamn.

När börjar detta mönster förändras? Den förste fabriksarbetaren dyker upp som brudgum 1883 och året efter gifter sig en bagaregesäll och två år efter det en jägmästare. Det är inte förrän vi kommer in på 1900-talet, som hantverksyrken blir vanligare. Då gifter sig slaktare, snickare, skräddare, stationskarl, möbelhandlare, murare, korgmakare m.fl. Det förekommer t.o.m. en ingenjör.

Kvinnornas sysselsättning

Kvinnorna fortsatte länge att vara pigor och hemmadöttrar. I mitten på 1880-talet har en ny beteckning, kopplad till faderns status, tillkommit; "torpardotter", följt av "arbetardotter" och "undantagsdotter", "skomakardotter" o.s.v., men också en "fröken". Det måste ändå ha varit av högre social status att vara hemmadotter än piga. Att vara hemmadotter borde ha betytt att familjen hade det så bra ställt, att dottern inte behövde ge sig ut att tjäna. 1860 gifter sig den första kvinnan med eget, angivet yrke. Hon var "gästgiverska". Sedan dröjde det ända till 1905 då nästa kvinna med eget yrke, småskollärarinnan Anna Lovisa Ohlin, gifter sig. 1917-1918 händer något! Det börjar märkas, att textilindustrin och dess hemarbete har kommit till bygden. De första stickerskorna och sömmerskorna, som ökar i antal, gifter sig.

1790-1806 var så gott som alla beroende av jorden eller skogen för sin försörjning. Om vi går hundra år framåt i tiden, 1890-1906, ser det i stort sett likadant ut. Tittar jag på yrken, för de 100 sista brudparen i perioden, då har det ändrat sig ordentligt. Tiden är 1929-1936. Hemmansägarna som brudgummar har sjunkit till tre. Torpare och drängar har ersatts av jordbruksarbetare, sju av dem gifter sig under perioden. Den nya tiden har börjat! Nu försörjer sig brudgummarna på annat

sätt. Fyra av dem är chaufförer, varav en t.o.m. omnibusschaufför. Industrin har etablerat sig, fyra är fabriksarbetare och tre textilarbetare. En arbetar som elektriker och en som reparatör. Flera arbetar inom byggnadsbranschen, sex murare, två målare, två byggnadsarbetare, kanske någon utav de fyra snickarna också. Kvinnornas värld har också ändrats. Hemmadöttrarna är nu bara åtta. Fyra kvinnor arbetar med s.k. hushållsnära tjänster, som hushållerska eller hembiträde. Inte mindre

namn som sätter fantasin i rörelse. Något av dem kanske lever kvar idag. Hur vanligt ett förnamn var, berodde på var man bodde. Ett namn som var vanligt i en socken förekom kanske inte över huvud taget i grannsocknen. Dessutom fanns det regler och koder om vilket namn ett barn skulle få. Ofta var det ärvt från någon släkting.

Låt oss, till att börja med, titta på förnamnen på de 100 första brudparen.

Männen samsades om 20 olika förnamn. De hade bara ett förnamn var. De vanligaste var Sven (12 st), följt av Johannes (11 st), Peter/Petter, Erik, Anders och Andreas, (8 st vardera), samt Pehr (7 st) och Lars (6 st). Övriga elva namn var det mellan en och tre som hade. Alla namnen var vad vi kallar vanliga, svenska namn, utom Ingel, som bara hade en bärare. Kvinnorna hade bara 18 namn att samsas om. I gengäld är det fyra stycken, som har fått två förnamn. Mest vanligt är inte oväntat namnet Anna. 16 kvinnor bar det, och alla kvinnorna, som hade två förnamn, hade Anna först, följt av Maria, Stina, Cathrina eller Lena. Det var elva brudar som bar antingen namnet Katarina eller Maria. Tio stycken hette Kerstin, stavningen Kjerstin var inte ovanlig. Av brudarna var det sex stycken, som hette Märta och det fanns fem stycken av vardera Annika, Britta och Christina. Det fanns inga ovanliga förnamn bland kvinnorna.

Med detta begränsade antal namn var det ju inte ovanligt att det i socknen fanns flera personer med samma

namn. Det var nog ur detta som bruket bildades att säga ex. Sven Johansson i Storegården och liknande, för att särskilja individer. Ofta användes ju också öknamn!

När jag därefter tittar på de hundra sista brudparens namn har det hänt att de flesta, både män och kvinnor, har två, ibland tre förnamn. Det gör, att antalet förnamn har mer än fördubblats. Om jag utgår ifrån att första namnet var tilltalsnamn, så var antalet



Bruden föreställer författarens mormors mor, som gifte sig 1880.

än 21 kvinnor arbetar som stickerskor och lika många som sömmerskor. Två kvinnor arbetar som strykerskor och en kvinnlig hemmansägare gifter sig.

Förekommande namn

Vad hette de då, alla dessa män och kvinnor, som gifte sig i Sandhult? Från början var det bara soldaterna, som inte hade efternamn, som slutade på son eller dotter. Där fanns Boman och Bred, Börs, Rese och Bovin, Dunder och Våghals m. fl. Det är



Mannen i skärmössa var författarens morfar som var handelsresande i början på 1900-talet

mansnamn som användes 33 – alltså fler än under den första perioden. Antalet efternamn hade också ökat, så "förväxlingsrisken" var inte så hög längre. 19 män hade efternamn, som inte var son-namn. Det mest frekventa manliga tilltalsnamnet var Karl, som bars av tio män. Erik var det sju män som hette och Sven hette sex. Nils, Johan och Knut bars av fyra män vardera. Anders var det bara tre män som hette. Olof och Gustaf bars av två män. Man ser, att de "gamla hederliga" namnen fortfarande gällde i hög grad. Men nya namn hade gjort sitt intåg, ex. Valfrid, Alfred, Holger, Ivan, Ivar, Fritz, Gösta, Lenar och Charles, som var ensamma om sina tilltalsnamn. Andra nya namn var Axel, Gunnar och Bror.

Om vi gör på samma sätt med kvinnonamnen, alltså utgår från att första namnet är tilltalsnamn, så finns det 41 varianter. Inte mindre än 28 kvinnor var ensamma om sitt förnamn! Det var ex. Alice, Svenborg, Tyra, Edit, Märta och Dagmar. Rut var det vanligaste förnamnet bland kvinnorna med sju

stycken, tätt följt av Greta med sex representanter. Fyra brudar hette Elsa och lika många hette Astrid. Margit och Anna var lika vanligt, eller ovanligt, buret av tre brudar vardera. De övriga brudarnas namn bars av två vardera, bland dem kan nämnas Ebba, Ingrid, Ester, Berta, Karin, Helga och Agnes. En hel del av dessa namn har ju fått en renässans på senare år.

När de brudpar, som föddes på 1870- och 80-talet, gifte sig vid 1900-talets början, kommer en del de mest fantastiska förnamn fram. Nu gifte sig Leontina, Indiana, Serafia, Bertine Jorine, Adelina, Konstantia, Kledina, och Aqvelina, Prisca, Genovia, Allé och Bördine Olava. Även en hel del män hade fått nya, pampiga namn som Virgilius, Martialis, Maximilian, Napoleon, Alexius, Hadar eller Dorik. Var kom dessa namn ifrån? Det vore intressant att höra, om någon med ovanliga förnamn kanske har en förklaring. Under tiden gissar jag mig till, att de kommit med tidningar och romaner.

När i livet gifter man sig?

Så återstår frågan, när giftermålen ägde rum. Att någon part inte fyllt tjugo år var mycket ovanligt. De flesta tycks ha gift sig, när de var mellan tjugo och trettio år eller strax efter. Vad som var avgörande var ofta, att man hade jord. Från 1825, märks det allt mer, att de män, som ännu inte var hemmansägare eller åbo vid giftermålet skrevs som "dräng och tillträdande.....", det kunde vara åbo, hemmansägare eller torpare. 1836 tillträdde sju av de 14 brudgummarna något hemman eller dylikt i samband med att de gifte sig och 1846 tillträdde alla sju brudgummarna något, en av dem t.o.m. ett undantag. Den mannen var dessutom ingen åldring, som är lätt att tro, utan 32 år. Man kan se, att en hel del män gifte sig till jord. Ibland var det mycket stor åldersskillnad på brud och brudgum – det gällde åt båda hållen. Kärleken fanns säkert med på många håll, men detta att man måste vara två, både en man och en kvinna, för att klara av att sköta alla förekommande sysslor, var också av avgörande betydelse.

NAD:en - Navet i släktforskning

NAD betyder Nationella ArkivDatabasen. I denna databas finns alla registrerade arkivhandlingar. Ur deras egen beskrivning så är denna databas följande.

Den Nationella Arkivdatabasen NAD är ett sektorsövergripande databas- och informationssystem inom det svenska arkivväsendet som utvecklats av Riksarkivet. Det innehåller ett nationellt arkivbildarregister med grundläggande information om förvarade arkiv hos Statens Arkiv (Riksarkivet, Krigsarkivet och landsarkiven), kommun- och landstingsarkiv, folkrörelse- och föreningsarkiv, näringslivsarkiv, museer, bibliotek med flera. Grundtanken med NAD är att man i ett sammanhang ska kunna återsöka information om arkiv och samlingar som är tillgängliga för forskning i hela landet. NAD tillhandahåller ett nationellt arkivbildar-register med arkivhänvisningar, register över arkivinstitutioner med kontaktuppgifter och hjälpdatabaser för topografisk indelning och förvaltningshistorik. NAD innehåller arkivförteckningar enbart från arkiv förvarade hos Statens Arkiv, vilka är sökbara i NAD. Övriga arkivinstitutioner som på egen hand har lagt ut sina arkivförteckningar på Internet kan länka dessa till sin arkivinformation i NAD och på så sätt kan de göra dem åtkomliga.

När man skall hitta uppgifter om olika personer så behöver man veta vilka arkivhandlingar som finns. Finns det en husförhörlängd för 1790? Vilken bok innehåller den rote jag söker? Födelseboken omfattar bara 1750-1810 och 1850-1900 men var hittar jag uppgifter 1811-1849. Gå då

till NAD:en och sök. I många fler församlingspastorat så kanske uppgifterna finns i någon av de andra församlingarnas böcker. I många pastorat (en eller flera församlingar med gemensam kyrkoherde) så fördes alla böcker på samma ställe. Kanske skrev man en födelse- och dopbok för alla i stället för en för varje församling för att slippa köpa nya böcker.

I NAD:en hittar man också alla andra böcker än de man brukar använda. Det finns till exempel sockenstämmans och kyrkorådens protokoll, bilagorna till olika böcker, skrivelser mm. Allt ligger enligt de normer som finns för arkivbeteckningar och som gör det lättare att hitta. Förutom kyrkoböcker finns en mängd andra arkiv såväl offentliga som privata. Där finns till exempel alla militärarkiv. På många av arkiven finns det också en historisk presentation om arkivet.

Var hittar man NAD:en? Förteckningen finns på en hemsida som heter: ”<http://www.nad.ra.se/>”. På förstasidan kan man läsa mer om denna databas och vad som finns.

Karl-Gustav Rosborg

KASSÖREN TACKAR
alla som har betalat
medlemsavgiften för 2008.

För Dig som råkar ha glömt
av det är avgiften 125,-kr.
Plusgirokonto 410 40 40-3.

Grundinformationen i Släktdatas register

När man sökt en församling i Släktdatas register skall man alltid få vissa grunduppgifter om varje församling. Arbetet pågår men kommer att vara färdigt inom någon månad.

En av de uppgifter som finns är hämtat från Skatteverkets ”Sveriges församlingar genom tiderna”. Där kan man hitta historiska uppgifter om församlingen. Där finns uppgifter om församlingsnamn, pastorat (en eller flera församlingar bildar ett pastorat med en gemensam kyrkoherde), länsindelning, när böckerna började föras samt andra uppgifter om församlingen.

I registret finns också ett utdrag ur C M Rosenbergs ”Geografiskt - statistiskt handlexikon över Sverige”. Denna bok utkom 1882. Där finns uppgifter om socknen som gällde då. Från CD-skivan med samma namn som utgivits av Sveriges Släktforskarförbund.

En tredje uppgift är en koppling till Arkiv Digital's sida om församlingen där man kan läsa om vilka böcker som fotograferats. Kommer det inga uppgifter vid sökningen så är det för att fotograferingen inte är påbörjad men planerad. Saknas uppgift så är inte fotograferingen planerad.

Länkar:

<http://www.skatteverket.se/folkbokforing/sveriges-forsamlingargenomtiderna>
(ej avstavat)

<http://www.arkivdigital.se>

Karl-Gustav Rosborg

Kanalernas och broarnas Göteborg

Bokanmälan av Per Liljeström

Ända från begynnelsen 1621 har Göteborg präglats av sina kanaler och därmed också av sina broar. I en ny informativ bok har Bengt A. Öhnander samlat fakta och anekdoter kring detta ämne.

Bengt Öhnanders böcker (Göteborg berättar o.s.v.) omfattar oftast 150 – 180 sidor, men hans senaste bok är endast 114 sidor tunn. Den innehåller nyttiga fakta för den äkta göteborgaren och hans inflyttade vänner. Men boken hade inte tagit skada om innehållet varit något fylligare, t.ex. genom flera avbildningar – teckningar eller foton – där broar i olika skepnader funnits sedan lång tid tillbaka. Kan vi hoppas på en reviderad och kompletterad upplaga om något år?

Totalt har Bengt funnit anledning att berätta om 36 existerande broar, som är viktiga för samfärdseln inom kommunens gränser. Dock kan det

finnas fler broar över mindre bäckar och dylikt. Inga broar (viadukter) över landsvägar, gator och järnvägar har tagits med, såvida de inte samtidigt passerat ett vattendrag.

Utöver dessa existerande broar har Bengt Öhnander presenterat ett flertal – noga räknat 17 – rivna eller på annat sätt raserade broar, varav (gamla) Hisingsbron är en.

Till sist har han återberättat händelser – ibland som anekdoter – kring kanalerna, Vallgraven och älven.

Det handlar bl.a. om en 'skenande' spårvagn, som hamnar i Stora Hamnkanalen, eller när den legendariske journalisten Becq (Bror Einar Cederquist) blir av med sin bredbrätade Borsalino i en storm. Hatten hamnar i Stora Hamnkanalen liksom den tidigare nämnda spårvagnen.

Underhållning har förekommit kring kanaler och broar såsom *Vallgravsmete* och vinterbad med *'Isbitarna'*.

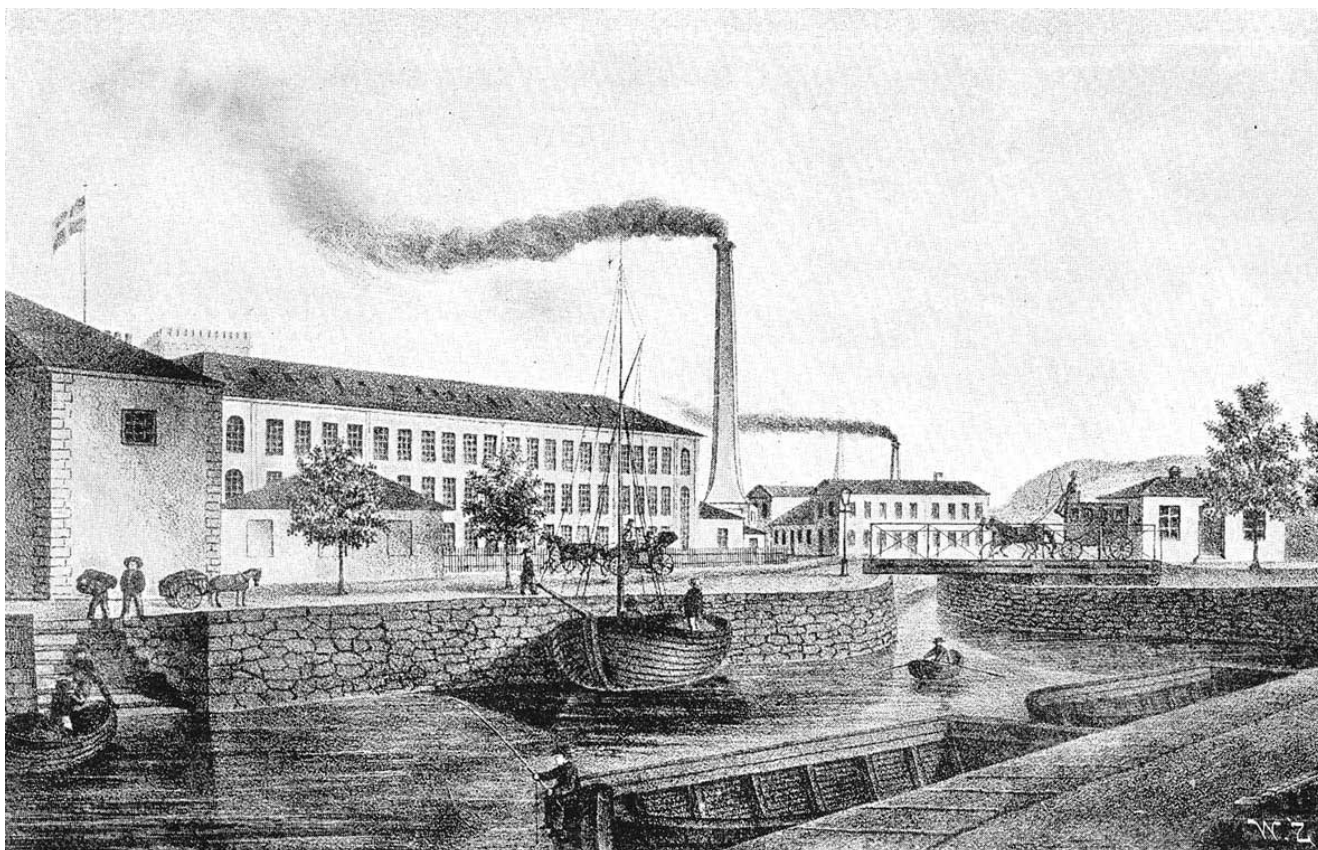
Under en tid (1948 – 1953) drev teaterdirektören och lerumsbon Lars Schmidt *Teaterbåten* (tidigare skärgårdsbåten Björkö, om jag minns rätt).

På kajen mitt emot Teaterbåten ligger nu en stor och välbehövlig parkeringsplats. På denna kaj lossades förr (så sent som på 50-talet) tegel, ved och mycket annat. Den kajen kallades enligt Bengt Öhnander för 'Röstenskaja'. Detta namn har jag aldrig hört. Däremot lärde jag mig namnet *Tegelkajen* ('Tegelkaja' på göteborgska), då jag gick i realskolan vid Hvitfeldtsplatsen 1946 – 1950.

Tegelkajen hade en annan funktion, som inte nämns i boken. De snörika vintrarna under tiden fram till 1960-talet transporterade lastbilar och hästkärror bort snön från gatorna till Tegelkajen, där snön tippades i Rosenlundskanalen. Detsamma skedde också på andra håll i kanalerna och i Göta Älv.



Kämpebron 1787 tecknad av Elias Martin. T.h. syns Ostindiska Kompaniets hus - numera Göteborgs museum



Vallgraven med gamla rullbron väster om Rosenlunds fabriker 1859
(Efter en ritning av J. Damm)

Genom en god vän blev jag uppmärksam på några tveksamheter i Bengt Öhnanders bok. Min vän var i uppväxten orienterad i Göteborgs östra stadsdelar, medan jag var orienterad västerut. Därför har vi uppmärksamheten på olika detaljer i staden.

Två broar österut finns inte alls med i boken, dels Marieholmsbron över Sæveån, dels Riddarbron över Gullbergsån vid Gullbergsbrohemmet.

Dessutom fanns en gångbro i Folkungagatans förlängning. Det var en stålbro, förhöjd för att bogserbåtarna, som trafikerade Fattighusån och Mölndalsån till industrierna på Gårda, skulle kunna passera.

Denna tidiga Folkungabro var förmodligen en reminiscens från Jubileumsutställningen 1923. Bort till de stora industrihallarna vid Valhalla – numera mässområde – drogs en speciell transportjärnväg från järnvägspåren vid Stampen. Järnvägen finns tydligt utmärkt på *Karta över Göteborg*.....(1923)

Fattighusån skall egentligen heta Fattighuskanalen, som Öhnander påpekar, men vilken göteborgare

säger så? Riksdrotsen Per Brahe d.y. invigde kanalen 1641 och ville att den skulle heta *Per Brahes kanal*, men detta föll inte göteborgarna i smaken.

När Göteborg i början av 1700-talet inrättade ett fattighus i stadsdelen började befolkningen kalla kanalen för Fattighusån.

En annan knepighet har jag upptäckt i samband med arbetet med denna bokanmälan. Ingen upplaga av *Göteborgs Gatunamn* upptar *Folkungabron* eller –broarna och inte heller *Örgryte Bro*, numera Underåsbron.

Beträffande *Gårdabron*, *Valhallabron* och *Underåsbron* kan Bengt Öhnanders text leda till missförstånd. Om *Gårdabron* ger Göteborgs Gatunamn inga besked, men den avbildade bron har för länge sedan bytts ut. Redan innan 1952 fanns en träbro där Valhallabron idag är belägen.

Pusterviksbron från 1883 var en svängbro och föregicks av en stenbro, kanske från 1700-talet. Denna byttes mot en rullbro på 1830-talet, och denna i sin tur ersattes av

svängbron. Så här skriver Carl Lagerberg i *Göteborg under 300 år*:

Den gamla stenbron fick på 1830-talet lämna plats för en båttrafiken mindre hindrande rullbro, som vid 1860-talets mitt i sin ordning utbyttes mot den nuvarande svängbron, sedan 1883 kallad Pusterviksbron.

Det är kanske denna uppgift som förlett Bengt Öhnander att skriva att den bron anlades 1883?

Göteborgs kanaler och broar berättar är ett måste för alla göteborgare, infödda som inflyttade, men också för alla andra som vill känna Göteborg.

Fakta

Göteborgs kanaler och broar berättar

Författare Bengt A. Öhnander, Lerum

Presentation av kanaler och broar i Göteborg genom århundraden
Inbunden, 114 sidor, rikligt illustrerad, litteraturkällor, bildkällor
Pris hos Bokus på 'Nätet' - 126:-
Tre Böckers Förlags AB, Göteborg
ISBN: 978 91 7029 630 7

Släktforskning i Stockholm

av Karl-Gustav Rosborg

och det tog lång tid ibland. Vid sökningen hittades bara häftets nummer. Ville man veta kvarter och adress fick man göra ytterligare sökningar. Nu har sidan blivit mycket bättre. Via ett nytt formulär så matar man in det man vet och söker. Svaret visar alla ställen personen finns på, uppgifter om in och utflyttning samt såväl kvarter som gatuadress på samma ställe. Det känns som att sökningen går mycket snabbare numera.

Rotemansregistret

Det är säkert många som har någon eller några släktingar som bott i Stockholm. År 1878 så var det så många Stockholmare att prästerna i församlingarna inte kunde hålla reda på alla förändringar. Då inrättades det ett antal folkbokföringsdistrikt - rotar - som höll reda på noteringen av alla invånare. Totalt var det 36 rotar. Detta system varade fram till 1926.

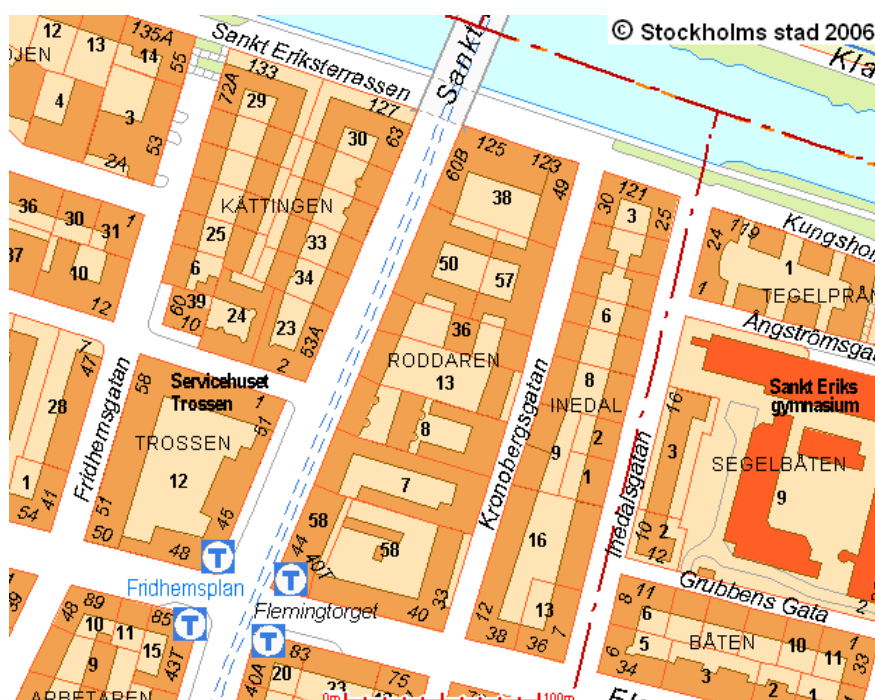
Utvälda poster (1)		
Namn	Född	Period
Rosborg Gustafson, Gustaf Leonar	29/09 1877	1902-1903

Hushåll för ovan markerad post: 437500030250	
Rosborg Gustafson, Gustaf Leonar	29/09 1877 1902-1903

Uppgifter för ovan markerad post:	
Personuppgifter Namn: Gustaf Leonard Rosborg Gustafson Titel: Arbets Födelsedag: 29/09 1877 (Falköping), Skaraborgs län Status: Gift, ej HF, Inneboende utan familj Inflyttningsuppgifter Inflyttad: 09/09 1902 som: Inflyttad från annan fastighet i roten Från: P 8/38 Boendeuppgifter: Arkivrate och stadsdel: 17 (Kungsholmen) Häftets nummer och tidsperiod: 43750 (1897-1919) Fastighet: Roddaren 3 Församling: Kungsholmen Gata: Fleminggatan 42 Littera: P 3 Hitta kvarteret på Stockholmskallan: Sök efter Roddaren Utflyttningsuppgifter Utflyttad: 18/10 1903 som: Utflyttad till annan rote Till: 18 Övriga uppgifter: Hushållsrotständeruppgift: Enkan Rosborg Militäruppgift: 677-72-1898	

Det är Stockholms stadsarkiv förvarar längderna och svarar för

överföringen till en databas. Den tidigare sökmotorn var primitiv



Via svaret kan man också nå en annan webbsida (<http://www.stockholmskallan.se>) där man hittar bl a uppgiften om det kvarter personen bodde på. Bland annat kan man hitta uppgifter om husets ålder, arkitekt samt ritningar på huset. Där finns också bilder på kvarteret samt kopplingar till litteratur mm.

Att hitta graven

Ett bra sätt för att hitta personer i Stockholm är att söka i "hitta graven" som är en del av Stockholms Kyrkogårdsförvaltnings sidor. Här finns ett söksystem där man kan hitta många av de som gravsatts i Stockholm. Sökmöjligheten har genom ett nytt sökningssystem förbättrats. Tidigare kunde man bara hitta den person man sökte på

men inte övriga personer som lagts i graven. På CD-skivan som getts ut kunde man däremot hitta alla personer i samma grav. Det man får tänka på är att alla personer inte alltid har någon gemensam koppling. Genom att graven använts i flera omgångar kan det vara flera olika släkten i graven men resultatet kan ändå ge viss vägledning. I synnerhet om personerna har ett gemensamt namn.

Det finns på kyrkogårdsförvaltningens hemsida ett avsnitt som heter "Äldre gravboksregister". Där finns gravböcker från Norra begravningsplatsen, Sandsborgs-kyrkogården och Skogskyrkogården. Vet man dödsåret på en person

<u>April</u>				
Andersson, Janny d.	ä fru	15125	34496	
Andersson, Emma Sofia	ä fru	13400	34500	
Aurell, Gertrud Anna M.	ä fru	22190	34502	
Andersson, Johan Algot	packm.	25697	34533	
Andersson, Gertrud Sigrid	föbr.	25342	34559	
Andersson, Ernst Viktoria	typogr.	73222	34588	

(1920-1967) kan man söka på antingen på ett kronologiskt register eller på ett alfabetiskt register.

I det kronologiska registret står uppgifterna datum för dödsfallet, liknummer, gravnummer, namn och titel, födelseår, församling och datum för dödsfallet.

I det alfabetiska registret finns personerna efter år och månad för

begravningen, namn, gravnummer och liknummer. Det sista numret gör att man kan lättare hitta i det kalendariska registret. Sorteringen är år, efternamn och månad.

I exemplet nedan ser man att Fanny Laurentia Andersson föddes 1874 och dog den 18 mars 1958 i Matteus. Hon var änkefru. Det står urna vilket betyder kremering. Man kan gå vidare till andra register

som Sveriges befolkning 1900 och till Sveriges dödbok och hitta mer uppgifter som namnet på make och barn, adress vid dödsfallet, tidigare adresser osv. Dessutom står det uppgifter om personer som inte är med i dataregister.

Länkar:

Stockholms stadsarkiv:

<http://www.ssa.stockholm.se/sv/hem/>

Rotemansarkivets sökadress är

<http://www3.ssa.stockholm.se/Rotemansarkivet/Search.aspx>

Stockholms kyrkogårdsförvaltnings söksida:

<http://hittagraven.stockholm.se/>

11.	794	1160	Andersson, Janny d.	ä fru	1903	Andersson	1874	18/3	urna
	795	11184	Andersson, Emma Sofia	ä fru	1870	Andersson	1874	18/3	urna
	796	15125	Aurell, Gertrud Anna M.	ä fru	1874	Andersson	1874	18/3	urna
	797	25747	Andersson, Johan Algot	packm.	1897	Andersson	1874	18/3	urna
12.	798	11658	Andersson, Gertrud Sigrid	föbr.	1876	Andersson	1874	18/3	urna
			Andersson, Ernst Viktoria	typogr.					

Herrnhutism - hjärta och smärta

av Stefan Ingemarsson

I släkt- och hembygdskforskning kan man i 1700-talsdokument stöta på begreppet herrnhutism, vad var det?

Det var en gång en rik greve som hette Nicolaus Ludwig von Zinzendorf. Han bodde på godset Bethelsdorf i Tyskland. En grupp religiösa flyktingar från Böhmen-Mähren kommer 1722 till greven och ber om en fristad mot katolsk förföljelse. De får slå sig ner på hans ägor och skapa en liten koloni, där de kan hålla på med sina egna seder och traditioner.

Kolonin placeras bredvid det lilla Hutberget. Så då hittar man på att kolonin får heta Herrnhut, dvs under Herrens hatt/beskydd. Sedan den dagen har 1700-talets stora väckelserörelse fått detta konstiga namn: herrnhutismen.

Olika trosinriktningar ansluter

Zinzendorf har synpunkter på hur man ska inlemma herrnhuterna i den lutherska gemenskapen, utan att herrnhuternas särprägel för den sakens skull helt går förlorad. Zinzendorf är den obestridda ledaren för sina nya skyddslingar. Först och främst måste herrnhuterna delta i den vanliga protestantiska gudstjänsten. I andra hand kommer deras egna behov och förhoppningar. Zinzendorf vill inte att de nya församlingarna ska bli separatistiska utan att de ska stanna i den kyrka man tillhör.

Kolonin lockar till sig fler flyktingar, pietister och olika separatister. Det blir en riktig häkkittel med evangeliska idéer som spretar åt olika håll.

Men Zinzendorf kan inte tolerera anarki inom församlingen. Han tar därför fram statuter som ska leda till ordning och reda. Vid en nattvardsgång den 13 augusti 1727 fastställs högtidligt de gemensamma reglerna. Dagen räknas som den Evangeliska brödräfsamlingens egentliga födelsedag. Medlemmarna kallar sig syskon.

Vad är då herrnhuternas tro kan man undra?

Jo, hjärta och smärta. Att människan ska gå på sin känsla och inte på

rationalitet när man söker Gud.

Herrnhuterna har svårt att tillbe något så abstrakt som Gud. I ett sökande att älska skapelsen blir Jesus en konkret mänsklig figur att föra över detta behov till. Man ska ha en personlig relation till Jesus. Herrnhuterna betonar Jesus mänskliga sida samtidigt med Kristus lidande.

De tror att församlingarna föddes ur Kristus när en romersk soldat stack upp Jesus sida med sitt spjut. Då kom det ut blod och vatten. Denna "mjölk" är näring för de frälsta själarna.

Skriftenliga grunden

Aposteln Tomas Tvivlaren sa enligt Johannesevangeliet: *"Om jag inte får se spikhålen i hans händer och sticka fingret i spikhålen och sticka handen i hans sida tror jag det inte."*



Gråtande Kristus - Detalj ur altartavla i Hasslös kyrka av Roslin, från 1740-talet

Jesus sa: *"Räck hit ditt finger, här är mina händer; räck ut din hand och stick den i min sida. Tvivla inte, utan tro!"*

De raderna gör blodet och "sidohålan" central i herrnhutismens föreställningsvärld. Herrnhuterna är helt sålda på Johannesevangeliets variant av korsfästelsen och uppståndelsen. Det kunde gärna vara långfredag varje söndag!

Zinzendorf summerar filosofin så här: "Lidandets och blodets teologi är mitt område; vi är korsets församling; de andra har den oblodiga nåden, men vi har den blodiga."

Det blodiga lammet som offras på ett altare för att blidka den straffande guden, den bilden överförs till offrandet av Jesus på korset. För att göra Jesus till en vanlig människa sjunger och beskriver herrnhuterna nästan gynekologiskt om hans sår.

För att komma till himmelen måste man först själv djupt ner i skiten och vara det uslaste av det usla, till exempel som en sårmask.

Det urartar tidvis i en ren splattergenre som väcker äckel och motreaktion från domkapitlet. Herrnhuterna tar själva avstånd från detta stickspår under 1740-talet. De kallar perioden "sällningstiden". De fortgår emeller-

tid envist själva att hävda att de är en del av den etablerade kyrkan.

Ett gripbart och konkret exempel ur Johannesevangeliet som herrnhuterna tar fasta på är att man ska tvätta varandras fötter som en hedersbetygelse. Ur Apostlagärningarna plockar de seden att kasta lott när viktiga beslut ska fattas. (Apostlarna skulle välja en ersättare till Judas och valde lottkastning som metod.) Herrnhu-

terna kastar till och med lott när man ska välja äktenskapspartner.

Sång och musik är en viktig del av trons utövande. Man använder allehanda instrument i gudstjänsterna. Sången är människans sätt att kommunicera med Gud. Man kan tänka sig den herrnhutiska "gospelkören" som sjunger sin glädje i frälsningen!

Kännetecknande är även gråten och tårarna som förekommer ymnigt och hämningslöst i sångtexterna.

Den gudomliga treenigheten med fadern, sonen och anden intimiseras av Zinzendorf genom pappsen, lille token [närlein] och mamsen!

Allt som allt brukar känslösvalet kallas för den svärmiska rörelsen.

Om den ena hörnpelaren av herrnhutismen är blodet så är den andra Kristi brud och brudmystiken.

Herrnhutismen anländer Sverige

Jesus står som en förmedlande länk mellan människan och Gud. Herrnhuterna fokuserar först på det mänskliga i Jesus och det fysiska lidandet, sen kommer sammansmältningen, symbiosen och äktenskaplig förening med brudgummen Jesus. Människan är Kristi brud. Enligt Zinzendorf längtar själen till detta bröllop. En kvinna kan bara vara gift med en jordisk ställföreträdare till Jesus, det är Kristus som är den egentlige brudgummen.

Till Sverige kommer rörelsen redan på 1720-talet. Herrnhuterna skickar missionärer till Lappland och Zinzendorf kommer i egen hög person 1735 till Skåne där han träffar biskopen.

De vunna anhängarna som lever utanför rena herrnhutar-samhällen (som finns i Tyskland och Danmark, t ex i Haderslev) får besök av trosbröder som leder, missionerar och upprätthåller kontakt med centrumet i Herrnhut. Dessa missionärer kallas diasporaarbetare. Ordet bildas efter judisk förebild, arbetare bland de kringspridda.

Den främste förkunnaren i Sverige heter Arvid Gradin som 1741 får ärkebiskop Johannes Steuchius tillåtelse att predika brödräfsamlingens idéer i kyrkor runt om i landet. Gradin har studerat i Uppsala och

prästvigs i Herrnhut. Steuchius är skeptisk till brödräfsamlingen men har en pragmatisk syn på väckelseeffekten. Eftersom filosofin är att verka inom kyrkans ramar kan Steuchius faktiskt låta Gradin vinna tillbaka ett antal potentiella utbrytargrupper till svenska kyrkan.

Det är herrnhutismens sexualisering av frälsningens symbolbilder som kan bli för mycket.

Prästeståndet skriver 1747 en debattartikel som sprids genom domkapitlen där man häftigt kritiserar den herrnhutiska väckelserörelsen. Den nye ärkebiskopen Henrik Benzelius går i spetsen och begär hos Kungl Majt att det ska gå ut en förordning till alla domkapitel. I den ska prästerna varnas att predika något annat än den rätta tron. Benzelius tycker helt enkelt att herrnhutismens idéer är ren galenskap.

Det kommer dock inga nya lagar och förordningar från det Kungl Majt. Religionsstadgan från 1735 är tillräcklig som säger att varjehand villfarelser och utspridandet av dem ska hämmas genom församlingsprästernas försorg, menar Kungl Majt.

Om inte kyrkoherden själv kan stoppa eländet ska han gå till domkapitlet eller till domstol. Kungl Majt tycker också att det är upp till domkapitlen att utforma utbildningen av präster på ett sådant sätt så att man undviker villoläror.

Arvid Gradin som missionerat runt om i kyrkorna blir till slut obekväm och utvisas ur landet. Herrnhutismen stämplas som villolära. Diasporaarbetaren Werving i Stockholm tycker att klimatet är så jobbigt att han frivilligt lämnar Sverige 1751.

Rörelsen växer trots motstånd

Men under 1750-talet etablerar sig herrnhutismen trots allt starkt runt om i Sverige-Finland. Syskonens medlemsmatrikel innehåller över 800 namn. Rörelsen växer underifrån och inifrån den svenska kyrkan. Det är landsortens präster som vinns för tankarna. Sakta men säkert tränger åskådningen sedan genom lager för lager av befolkningen.

Många kvinnor söker sig till herrnhutismen. Kanske är det trons mjuka förlåtande förhållning till

människan som känns bra. Jesus ges ju "kvinnliga" egenskaper. Kvinnorna behandlas också jämförelsevis likställt med männen i syskonförsamlingarna.

Prästeståndets drev efter herrnhuterna ökar emellertid. För att motverka trakasserier, förföljelser och diskriminering organiserar herrnhuterna sig i "societeter". På denna grund står man mer stabilt jämfört med att verka som rena propagandagrupper. Stockholmsarna bildar sin societet 1760. I södra Sverige och Skåne får rörelsen fast fot under sena 1760-talet. Centrum ligger i Riseberga.

Johan Willin, en fattighuspräst, drar i gång väckelsen i Göteborg och tar emot diasporaarbetarna flera gånger. Biskop Erik Lamberg tillhör den toleranta gruppen kyrkomän relativt den herrnhutiska rörelsen. Han till och med berömmar göteborgskaplanen Willin inför justitiekanslern. Lamberg går dessutom ofta och lyssnar på Willins predikningar under 1760-talet.

År 1766 är det Göteborgs tur att bilda societet.

Börje Pihl blir både ny föreståndare och samtidigt diasporaarbetare för göteborgskretsen 1767. På sin lista över "syskon" kommer han upp i cirka 150 stycken. Flera av medlemmarna tillhör den nya borgarklassen.

Johan Wingård vigs 1780 till ny biskop över Göteborgs stift. Redan under sin tidigare ämbetsperiod i Stockholm hade han kontakter med brödräkretsen. Han stöder också brödräfsamlingen i Göteborg och lägger ett gott ord för dem när man söker tillstånd att bygga en församlingssal. Han besöker societetens möten.

Den talföre och kontroversielle prästen Anders Carl Rutström är ständigt på den allmänna opinionens läppar. Vunnen av Gradin blir han snart själv en utomordentlig, men för kyrkan provocerande, folkpredikant. Flera gånger blir han kallad till hearings och rättegångar. Hans karriärs häftiga toppar och dalgångar är en barometer på stockholmsväckelsens formtopp. Det är Rutström

som skriver sångerna i Sions nya sånger.

Rutströms avsätts från prästäm-
betet 1765 och utvisas från Sverige.
Han mottas med öppna armar av
anhängare i Danmark och Tyskland.
Det politiska klimatet förändras
emellertid till Rutströms fördel i
Sverige och hatpartiet tillåter att
han återvänder hem 1770. Men
vid statskuppen 1772 sätts han i
fängelse som en säkerhetsåtgärd
för att inte störa genomförandet av
kuppen - och dör några dagar senare
i slottsarresten.

Det kommer att bli fyra skapligt
välorganiserade herrnhutiska för-
samlingar i Sverige. Det är i Stock-
holm, Göteborg, Karlskrona och
Uddevalla. Typiskt för en societet är
att man har en fast diasporaarbetare
och att församlingen är formellt
godkänd av Kungl Majt. Det bör
också finnas en fast samlingslokal.

Det sammanlagda antalet anhäng-
are i Sverige är svårt att bedöma.
Mot slutet av 1700-talet smälter
herrnhutismen mer och mer samman
med svenska kyrkan. I Stockholm
finns det cirka 4-500 medlemmar, i
Göteborg cirka 250. På landsorten
är uppgifterna om antalet anhängare
spridda och osäkra. Om antalet med-
lemmar i brödräfsamlingarna är ett
tusental torde antalet sympatisörer i
Sverige ändå vara flerfaldigt.

Referenslitteratur

*Den himmelsle älskaren. Herrnhutisk
väckelse, vantro och sekularisering
i 1700-talets Sverige.* Jarrick, Arne.
Stockholm 1987.

Herrnhutismen i Sydsvrige. Pleijel,
Hilding. Lund 1925.

*Svenska kyrkans historia. Femte ban-
det. Karolinsk kyrkofromhet, pietism
och herrnhutism 1680-1772.* Pleijel,
Hilding. Uppsala 1935.

*Svenska kyrkans historia efter re-
formationen.* Cornelius, Carl Alfred.
Uppsala 1887.

*Sveriges kyrkohistoria. 5. Individua-
lismens och upplysningens tid.* Len-
hammar, Harry. Trelleborg 2000.

Otryckta källor

Börje Pihl. Tre brev till Brödräfs-
samlingen i Herrnhut under 1768.

Släktforskning i Norge

I Norge har man kommit långt med
register och skannade kyrkböcker.
Digitalarkivet är en del av det Norska
riksarkivet. Där finns register på olika
folkräkningar men det finns också en
mängd inskannade kyrkböcker. Till
skillnad från Sverige behöver man
inget abonnemang för att läsa bilderna.

Det finns också ett album med bilder
från olika håll i Norge. Bilderna finns
inlagda på respektive församling. När
bilden öppnats kan man gå vidare till
folkräkningen för 1900 för den fast-
ighet kortet gäller. Då kan man se
vilka personer som bodde i fastigheten.

Bland andra saker man kan hitta är
en ordbok till norska från det äldre
danska språket. Där finns också in-
sända uppgifter från enskilda personer
på samma sätt som vi i Släktdata har.

Digitalarkivets adress är
<http://digitalarkivet.uib.no/>

Karl-Gustav Rosborg



Tidningen i online-version

Detta nummer av Tidningen till-
handahåller vi också i en nätversion
för dem som så önskar. Detta num-
mer finns tillgängligt på följande
adress:

Nr 2008/1: http://www.slaktdata.org/tidningen_arkiv/8218c23/

Ovanstående adress har distribu-
erats via epost till de prenumeranter
som har anmält att de enbart vill
ha den elektroniska versionen.

Dödsannonser på Internet

Fonus begravningsbyråer har nu
startat en sökfunktion för dödsannonser.
Där finns annonser från 2002-05-29 och
framåt. Det är den annons som varit
publicerad i dagstidningar som finns
med. I annonserna kan man många
gångar hitta vilka som är anhöriga till
den avlidne vilket kan göra det lättare
att veta om det är den person man söker.

Söksidan finns på [www.fonus.se/
dodsannonser/index.html](http://www.fonus.se/dodsannonser/index.html)

Nya tidsgränser hos Riksarkivet

Hittills har det varit 100 år som gällt
publiceringen av handlingar på Riks-
arkivet/SVAR. På landsakiven har man
kunnat läsa böcker som i sin helhet
 varit äldre än 70 år. Nu har Riksarkivet
bestämt sig för vilka tider som gäl-
ler. Dessa begränsningar är följande:
Födelse- och församlingsböcker - 85
år (i år släpps böcker före 1923 fria)
Död- och begravningsböcker - 70
år (i år släpps böcker före 1938 fria)
Flyttningsslängder, konfirmationsböcker
och vigsellängder (här blir gränsen
böcker före 1980) Utdrag till SCB - 70 år

Det kan finnas böcker där man har
85 år när man normalt skulle ha 70
år. Det kan gälla böcker där man av
någon anledning noterat om sterili-
seringar. Även böcker från Göteborg
och Stockholm kan ha begränsningar.

Protokollet finns i sin helhet att läsa
på länken [www.genealogi.se/filer/pul-
protokoll.pdf](http://www.genealogi.se/filer/pul-protokoll.pdf)

Enligt information från RA/SVAR
så räknar man att deras register skall
kunna nås i månadsskriftet februari-
mars. Meddelande kommer att läg-
gas ut på hemsidan när det är klart.

Med anledning av beslutet ovan så har
Genline fattat beslut om att komplettera
sitt material med ytterligare bilder från
1897 och framåt. Komplettering kom-
mer dels att ske från redan fotograferat
material och dels genom komplette-
ringsfotografering. Arbetet kommer
att påbörjas under senhösten 2008.

Nya register i Släktdatas arkiv

Register som tillkommit sedan Släktdata Nr 4 2007 trycktes.

**I början av mars kunde Släktdata stolt presentera över 2.000.000 sökbara poster, och arbetet fortsätter!
Stort TACK till alla ambitiösa registrerare.**

Församling	Län	Period	Registrerat av	Antal poster	Anmärkning
Brandstorp F1	(R)	1681-1928	Eskil Dagman	4.375	
Brandstorp V1	(R)	1680-1928	Eskil Dagman	1.027	
Grude F1	(P)	1647-1690	Krister Frank	77	
Grude V1	(P)	1647-1690	Krister Frank	45	
Grude D1	(P)	1648-1690	Krister Frank	36	
Gbg-Garnison D1	(O)	1895-1927	Karl-Gustav Rosborg	251	
Sandhult V1	(P)	1790-1936	Gunilla Pettersson	1.297	
Starrkärr H1	(P)	1900	Gösta Mårdborg	2.654	
Stugun F1	(Z)	1689-1860	Stuguns Släktforskarförening	1.473	
Stugun D1	(Z)	1689-1861	Stuguns Släktforskarförening	680	
Töllsjö F4	(P)	1747-1768	Gunilla Pettersson, inmatat av Gerd Rölander	401	
Töllsjö D2	(P)	1760-1785	Gunilla Pettersson, inmatat av Gerd Rölander	345	
Väse D1	(S)	1683-1732	Lars Larsson	2.200	
Österlövsta D1	(C)	1769-1792	Jan Olsson	1.574	
Österlövsta V1	(C)	1702-1789	Jan Olsson	1.907	
Summa:				18.342	

Så här når Du informationen i Släktdatas arkiv:

Vår hemsida

<http://www.slaktdata.org>

innehåller alltid den aktuella registerinformation.

Registren uppdateras kontinuerligt där och kan laddas ner till Din dator.

Bidrag med nya register

Nya register avsedda att ingå i Släktdatas arkiv mot-tager vi gärna. Även rättelser och uppdateringar. De kan sändas till föreningens registeransvarige Mårten Sjöbris. För adress se sidan 3.

På föreningens hemsida kan man även se vilka registerarbeten som för närvarande pågår. På så sätt kan vi undvika dubbelarbete:

http://www.slaktdata.org/index.php/reg_pg

Observera!

Det finns fel i nästan alla register. Se därför om möjligt själv efter vad som står på mikrokorten!

Ett register är endast en förteckning över punkter i kyrkoboken, avsedd att underlätta vidare sökning.

Välkommen till Föreningen SLÄKTDATAs Vårprogram

Föreningen Släktdatas vårmöte lördagen 29 mars , kl 11:00

Plats: "Kåken", Stora salen 1 tr upp i f.d. snickeriet vid f.d. Härlanda fängelse, Göteborg
Adressen är Kålltorpsgatan 2, hållplatsen heter Härlanda, som trafikeras av spårvagn 1 och 3, samt buss nr 17. Det finns gott om parkeringsplatser vid långsidan.

Program:

Sedvanliga vårmötesförhandlingar, samt reviderade stadgar
(bilaga med denna tidning)

Hjördis Dangardt från Fjällsholmen berättar om Bohusläns stora sillperiod under 1700-talet och tidigt 1800-tal, särskilt kring Brunskär som fortfarande är en bebodd plats.

Föreningen bjuder som vanligt på kaffe/te och frallor.

Varmt välkomna!

Lördagen den 5 april

Släktforskning på Stadsbiblioteket i Göteborg i samarbete med GöteborgsRegionens Släktforskarförening och Dis-Väst mellan kl 11,00-16,00.

Workshop och information från föreningarna om hur man forskar

Biblioteket orienterar om deras möjligheter.

DIS Väst - aktiviteter våren 2008



- Släktforskningens dag 15 mars
- Årsmöte 29 mars
- Temakvällar i Forskarstugan
- Släktforskning nybörjare och fortsättning
- Kurser i Disgen

Mer information om våra aktiviteter kommer i nästa nummer av Disketten och på vår hemsida

www.dis-vest.o.se